IB 8699

ΛΟΓΟΣ ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΟΣ

Μιχ. Σακελλαροπούλου

1889

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

1Β8699

ΛΟΓΟΣ ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΟΣ

ΕΚΦΩΝΗΘΕΙΣ

ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΣΠΕΡΑΝ ΤΗΣ 25 ΜΑΡΤΙΟΥ 1889

ΕΝ Τῌ ΕΝ ΚΕΡΚΥΡᾼ ΦΙΛΑΡΜΟΝΙΚῌ ΕΤΑΙΡΙᾼ

ΥΠΟ

ΜΙΧΑΗΛ Κ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΥ.

(Ἐκδίδεται δαπάνῃ τῆς Ἑταιρίας).

ΕΝ ΚΕΡΚΥΡᾼ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ «ΕΡΜΗΣ»

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΠΕΤΣΑΛΗ

1889.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ΛΟΓΟΣ ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΟΣ

ΕΚΦΩΝΗΘΕΙΣ

ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΣΠΕΡΑΝ ΤΗΣ 25 ΜΑΡΤΙΟΥ 1889

ΕΝ Τῌ ΕΝ ΚΕΡΚΥΡᾼ ΦΙΛΑΡΜΟΝΙΚῌ ΕΤΑΙΡΙᾼ

ΥΠΟ

ΜΙΧΑΗΛ Κ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΥ.

ΕΝ ΚΕΡΚΥΡᾼ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ «ΕΡΜΗΣ»

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΠΕΤΣΑΛΗ

1889.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

Λόγος Πανηγυρικός

Ἐκφωνηθεὶς

Τὴν ἑσπέραν τῆς 25ης Μαρτίου 1889.

Ἐν τῇ ἐν Κερκύρᾳ Φιλαρμονικῇ Ἑταιρείᾳ

Ἱερὸν καθῆκον, σεβαστὴ ὁμήγυρις, συνήθροισεν ἡμᾶς ἐνταῦθα, ἵνα τελέσωμεν καὶ πάλιν τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν παλιγγενεσίας τὴν σεμνὴν ἑορτήν, εἰς ἐμὲ δὲ ἔλαχεν ὁ ἔντιμος κλῆρος νὰ ἐγκωμιάσω τῆς μεγάλης ταύτης ἑορτῆς τὸ ἀπαστράπτον κάλλος καὶ τὸ ἐξέχον μεγαλεῖον. Γνωρίζω ὅτι ὑπάρχουσι καὶ παρ' ἡμῖν πολλοί, οἵτινες μεμψιμοιροῦντες ἢ καὶ ἁπλῶς προφασιζόμενοι, ὅτι βαρέως φέρουσι τὸ ἄδοξον τοῦ ἐνεστῶτος καὶ ὀλίγας τρέφουσι περὶ τοῦ μέλλοντος τοῦ ἡμετέρου ἔθνους ἐλπίδας, μένουσι ψυχροὶ καὶ ἀδιάφοροι εἰς τὰς ἐθνικὰς ἀναμνήσεις καὶ θεωροῦσι τὰς τοιούτου εἴδους πανηγύρεις περιττὰς καὶ καταδικάζουσι μάλιστα αὐτὰς ὡς ματαίας καὶ ἀκαίρους ἐπιδείξεις, ἀπὸ τὰς ὁποίας οὐδεμίαν ὠφέλειαν πρόκειται νὰ καρπωθῶμεν. Ἀλλ' ἐξ ἄλλου νομίζω, ὅτι ὅσῳ πλέον ταπεινὴν ἰδέαν ἔχομεν περὶ τοῦ παρόν-

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

τος — ἀδιάφορον ἂν δικαίως ἢ μή — καὶ ὅσῳ μεγαλήτεροι εἶνε οἱ φόβοι, οὓς ἐμπνέει εἰς ἡμᾶς τὸ μέλλον, τόσῳ μᾶλλον ἀναγκαίαν πρέπει νὰ θεωρήσωμεν τὴν τέλεσιν τῶν ἐθνικῶν ἑορτῶν, δι' ὧν τὸ πνεῦμα ἡμῶν ἀποσπᾶται ἀπὸ τὰς ταπεινὰς σκέψεις, περὶ τὰς ὁποίας καθ' ἑκάστην τυρβάζομεν καὶ ἐλεύθερον ἵπταται πρὸς σφαίρας ὑψηλοτέρας, τὰς σφαίρας ἐκείνας, τὰς ὁποίας καταυγάζει τὸ ὡραῖον, τὸ ἀληθὲς καὶ τὸ ἠθικὸν καὶ ἀπὸ τῶν ὁποίων δυνάμεθα ἀσφαλέστερον νὰ κρίνωμεν τὰς ἐλλείψεις τοῦ παρόντος καὶ νὰ ἐξεύρωμεν τὰ μέσα πρὸς ἀποσόβησιν τῶν κινδύνων, οὓς περὶ τοῦ μέλλοντος τρέφομεν, ἄριστα λαμβάνοντες παραδείγματα ἐκ τῶν κατορθωμάτων τῶν ἐνδόξων ἡμῶν Ἡρώων, οἵτινες ὑπεράνθρωπον ἀγωνισάμενοι ἀγῶνα παρέδωκαν εἰς ἡμᾶς πατρίδα ἐλευθέραν. Ἰδοὺ διατί φρονῶ ὅτι αἱ ἐθνικαὶ αὗται πανηγύρεις δὲν εἶνε περιτταί. Ἀλλὰ καὶ ἂν δὲν ἀποβλέψωμεν εἰς τὰς ὠφελείας ταύτας, ἡ εὐγνωμοσύνη τοὐλάχιστον πρὸς τοὺς ἡμετέρους πατέρας, ἡ εὐγνωμοσύνη πρὸς τοὺς προσφιλεῖς Ἥρωας τοῦ ἀγῶνος δὲν ἔπρεπε νὰ συναθροίσῃ ἡμᾶς ἐπὶ τὸ αὐτό, ἵνα τελέσωμεν εἰς τὴν μνήμην αὐτῶν εὐσεβὲς μνημόσυνον; ἁρμόζει νὰ μένῃ καὶ κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ἀμνημόνευτος ἀγὼν ἑλληνικός, ἀγὼν τόσον ἅγιος καὶ τόσον ἔνδοξος; Ἐὰν δὲν ἔχωμεν πλέον τὸ ψυχικὸν ἐκεῖνο σθένος, ὅπερ παράγει τὰ μεγάλα ἔργα, πρέπει διὰ τοῦτο νὰ μένωμεν ἀπαθεῖς καὶ πρὸ τοῦ μεγαλείου τοῦ παρελθόντος, τὸ ὁποῖον ἐν ὅλῃ αὐτοῦ τῇ λαμπρότητι ἡ ἡμέρα αὕτη εἰς ἡμᾶς ἀποκαλύπτει; καὶ δὲν ἔχομεν λοιπὸν ἡμεῖς οἱ ὑπεράγαν εὐαίσθητοι οὔτε ἓν δάκρυ πλέον, οὔτε ὀλίγον

νεκρολίβανον διὰ τῶν πατέρων μας τὰ μνήματα; . . . Ἐὰν ἔχωμεν ἄλλας κακίας, ἂς μὴ ρυπάνῃ τὴν ψυχὴν ἡμῶν καὶ ἡ μαύρη ἀγνωμοσύνη, ἡ εὐτελεστάτη αὕτη τῶν κακιῶν, καὶ ἐὰν δὲν δυνάμεθα νὰ ἐπιτελέσωμεν ἄλλο καθῆκον, ἂς διαφυλάξωμεν τοὐλάχιστον ὡς ἱερὰν παρακαταθήκην τὴν ἀνάμνησιν τοῦ μεγάλου ἀγῶνος καὶ ζωηρὰν ἂς παραδώσωμεν αὐτὴν εἰς τὰ τέκνα ἡμῶν. Ποῖος ἠξεύρει μήπως αὐτὰ καὶ οὐχὶ ἡμᾶς προώρισεν ἡ θεία πρόνοια νὰ συνεχίσωσι τὸ ἱερὸν ἔργον; ποῖος δὲ δίδει εἰς ἡμᾶς τὸ δικαίωμα νὰ διακόψωμεν τὴν ἑνότητα, ἥτις πρέπει νὰ ὑπάρχῃ μεταξὺ τοῦ παρελθόντος καὶ τοῦ μέλλοντος; ποῖος δίδει εἰς ἡμᾶς τὸ δικαίωμα νὰ φράξωμεν μὲ τὰς ἀπελπιστικὰς ἰδέας μας τὴν πρὸς τὰ πρόσω πορείαν τῶν μεταγενεστέρων; καὶ διὰ τί τέλος πάντων τὸ παρὸν νὰ ἀπελπίζῃ ἡμᾶς τόσον πολύ; μήπως δὲν ἔρχεται πάντοτε μετὰ τὴν τρικυμίαν ἡ γαλήνη, καὶ τὰ ἔτη τῆς ἐφορίας δὲν διαδέχονται κατὰ γενικὸν καὶ ἀναλλοίωτον κανόνα τῆς ἀφορίας αἱ δυστυχεῖς ἡμέραι; Μὴ προδικάζητε, μεμψίμοιροι, τὸ μέλλον τοῦ ἔθνους . . . αὐτὸ εὑρίσκεται εἰς χεῖρας τοῦ Θεοῦ!

Ὁ ἑλληνικὸς ἀγών, ὃν ἐπὶ τέσσαρας αἰῶνας ἐγαλούχησαν τὰ πικρὰ τοῦ δούλου δάκρυα καὶ ἐλίκνισαν οἱ στεναγμοί του, ὑπῆρξεν ἀληθῶς μέγας κατά τε τὸν σκοπόν, τὴν ἐκτέλεσιν κατὰ τὰ ἀποτελέσματα. Μέγας κατὰ τὸν σκοπόν, διότι ἦτο ἀγὼν ὑπὲρ ἐλευθερίας, ἀγὼν ὑπὲρ πίστεως, ἀγὼν ὑπὲρ πατρίδος· μέγας κατὰ τὰ ἀποτελέσματα, διότι ἐπανέφερε τὸ θεῖον τῆς ἐλευθερίας φῶς εἰς ἐκείνην τῆς γῆς τὴν

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

γωνίαν, ἣν ἄλλοτε πρώτην ἐφώτισαν αἱ μαγευτικαὶ αὐτοῦ
ἀκτῖνες· μέγας κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν διὰ τὸν ἡρωϊσμὸν καὶ
τὴν αὐταπάρνησιν μεθ' ὧν διεξήχθη. Ναὶ ἦτο μέγας ἀγὼν
ὁ ἀγὼν τῆς Ἑλλάδος, διὰ τοῦτο ηὐλόγησεν αὐτὸν ὁ Θεός,
καὶ ἐθαύμασαν αὐτὸν οἱ ἄνθρωποι.

Τοῦ ἀγῶνος τούτου ἡ ἀρχὴ πρέπει νὰ ζητηθῇ εἰς ἐποχὴν
λίαν ἀπομεμακρυσμένην. Ἀφ' ὅτου ἡ Ἑλλὰς ἔπεσε πρὸ τῶν
πυλῶν τῆς μεγάλης πόλεως τὴν ἔνδοξον αὐτῆς πτῶσιν, ἤρ-
χισε νὰ παρασκευάζῃ τὴν ἀνάστασιν αὐτῆς. Ἀπαίσιον τῆς
δουλείας τὸ σκότος εἶχε καλύψῃ τὰ πάντα, δὲν ἠδυνήθη ὅ-
μως νὰ σκιάσῃ καὶ τὸ ἑλληνικὸν πνεῦμα. Ἀκμαῖον καὶ ἑλ-
ληνοπρεπὲς διετήρησαν αὐτὸ ἡ ἱερὰ ἡμῶν θρησκεία, ἥτις ἔ-
φερεν αὐτὸ εἰς ἐπαφὴν πρὸς τὸ θεῖον, καὶ ἡ γλυκεῖα ἡμῶν
γλῶσσα, ἥτις ἀπεκάλυπτεν εἰς αὐτὸ τοῦ κλασσικοῦ ἑλλη-
νισμοῦ τὰ κειμήλια. Ναὶ ἡ θρησκεία, ἧς σήμερον δὲν γνωρί-
ζομεν τὴν θείαν δύναμιν, ἐπαιδαγώγησε τὸν δοῦλον Ἕλλη-
να, αὐτὴ ὡς μήτηρ φιλόστοργος ἐπέχυσε βάλσαμον εἰς τὰς
πληγάς του, αὐτὴ ἐνίσχυσε καὶ ἐκραταίωσεν αὐτὸν καὶ ὡ-
δήγησε τὰ βήματά του εἰς τὴν στενὴν ἐκείνην ἀτραπόν,
ἥτις φέρει εἰς τὸ μαρτύριον, ἥτις φέρει εἰς τὴν δόξαν! Ἡ
θρησκεία καὶ ἡ γλῶσσα, τῆς ὁποίας ἡ περιφρόνησις θεωρεῖ-
ται σήμερον τίτλος εὐγενείας, διετήρησαν τὴν ἑνότητα τοῦ
ἑλληνισμοῦ καὶ τὸν σύνδεσμον τοῦ παρελθόντος καὶ τοῦ
μέλλοντος. Ὁ κλῆρος καὶ οἱ διδάσκαλοι τοῦ γένους ἐγένον-
το οἱ πρῶτοι σκαπανεῖς τοῦ ἀξέστου κολοσσοῦ, ὅστις βαρὺς
ἐπὶ αἰῶνας ἐπίεζε τὴν Ἑλλάδα, αὐτοὶ πρῶτοι ἔσπειραν τῆς

ἐλευθερίας τὸν σπόρον, ὅστις ἔμελλε βραδύτερον νὰ φέρῃ
τόσον πλουσίαν καὶ δροσερὰν βλάστησιν. Ἀλλὰ τὸ ἑλληνι-
κὸν πνεῦμα ἱκανὸν πάντοτε νὰ πτερυγίσῃ εἰς τὰς σφαίρας
τοῦ ἰδανικοῦ, νὰ ἐπισκοπήσῃ τῆς ἐπιστήμης τὰ μυστήρια,
νὰ συλλάβῃ τὰς μορφὰς τοῦ ὡραίου καὶ ζωντανὰς νὰ πα-
ραστήσῃ αὐτὰς διὰ τῆς σμίλης καὶ τῆς γραφῖδος, δύναται
καὶ εἰς τὸν πρακτικὸν βίον νὰ δείξῃ τὰ πλούσια αὐτοῦ χα-
ρίσματα. Καὶ τὰ χαρίσματα ταῦτα ἔδειξεν ὁ Ἕλλην κατὰ
τρόπον μάλιστα ἀξιοθαύμαστον καὶ εἰς τοὺς χρόνους τῆς
δουλείας. Παραλλήλως πρὸς τὴν πνευματικὴν πρόοδον βαί-
νει καὶ ἡ ὑλική, καὶ ἰδοὺ σχηματίζονται πλούσιαι βιομη-
χανικαὶ κοινότητες, ἀναπτύσσεται ἡ ἐμπορία, ἡ θαλασσο-
πορία ἐκτεινομένη ἀπὸ τὰς Ἡρακλείους Στήλας μέχρι τοῦ
Εὐξείνου ἀνοίγει νέους πόρους, σχηματίζονται κεφάλαια ση-
μαντικά. Τὰ κεφάλαια ταῦτα ἀνήκουσιν εἰς ἄτομα, ἀλλ' ἡ
ἰδιωτικὴ αὐταπάρνησις θὰ χρησιμοποιήσῃ αὐτὰ μίαν ἡμέ-
ραν ὑπὲρ τοῦ ἔθνους.

Τὸ σπέρμα εἶχε πλέον ριφθῇ καὶ ριζοβολήσῃ, ἐν ᾧ δὲ ὁ
κληρικὸς καὶ ὁ διδάσκαλος, ὁ ἔμπορος καὶ ὁ βιομήχανος ἀ-
νενδότως μέν, ἀλλὰ σιωπηλῶς ἐργάζονται ὑπὲρ τῆς ποθη-
τῆς τοῦ ἔθνους ἀναστάσεως, τὸ παλληκάρι αἰσθάνεται ἰ-
σχυρότερον τὸν πόθον τῆς ἐλευθερίας καὶ παρρησίᾳ δεικνύει
τὰς ἐπαναστατικὰς αὐτοῦ τάσεις. Τὸ παλληκάρι δὲν δύνα-
ται πλέον νὰ ζήσῃ εἰς τὴν πνιγηρὰν ἀτμοσφαῖραν τῶν δού-
λων πόλεων καὶ ζητεῖ τὸν καθαρὸν τῆς ἐλευθερίας ἀέρα εἰς
τῶν ὀρέων τὰς παρθένους κορυφάς, εἰς ἃς ἀνέρχεται ψάλλον
τὸ ὡραῖον αὐτοῦ ᾆσμα

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

Μάνα, σοῦ λέω δὲν 'μπορῶ τοὺς Τούρκους νὰ δουλεύω,
Δὲν εἰμπορῶ, δὲν δύναμαι, ἐμάλλιασ' ἡ καρδιά μου.
Θὰ πάρω τὸ τουφέκι μου νὰ πά' νὰ γένω κλέφτης
Νὰ κατοικήσω 'ς τὰ βουνὰ καὶ 'ς ταῖς 'ψηλαῖς ραχούλαις,
Νἄχω τοὺς λόγγους συντροφιά, μὲ τὰ βουνὰ κουβέντα,
Νἄχω τὸν οὐρανὸ σκεπή, τοὺς βράχους γιὰ κρεββάτι,
Νἄχω μὲ τὰ κλεφτόπουλα καθημερνὸ 'λημέρι.

Ἐκεῖ εἰς τὰ ὄρη ἀνέρχονται οἱ ἀετοί μας καὶ κτίζουσι τὴν φωλεάν των, ἐκεῖ διασώζουσι τὴν ἑλληνικὴν ἐλευθερίαν, ἐκεῖθεν ρίπτουσι κατὰ τοῦ τυράννου τὰς πρώτας σφαίρας ὁ Βλαχάβας καὶ ὁ Κατσαντώνης. Χαίρετε, ἱεραὶ ἀκροπόλεις τῆς ἑλληνικῆς ἐλευθερίας, χαίρετε, ἀθάνατοι πρόδρομοι τοῦ μεγάλου ἀγῶνος, οὓς τόσον δικαίως ἐξύμνησαν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ τὰ περιπαθῆ ᾄσματα!

Ἦλθε τέλος ὁ καιρός, ὃν αἱ βουλαὶ τοῦ Ὑψίστου εἶχαν ὁρίσῃ διὰ τὸ μέγα ἔργον· φαιδρὰ καὶ μυροβόλος ἀνατέλλει ἡ 25 Μαρτίου, ἡ ἡμέρα τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, καθ' ἣν ἡ Ἐκκλησία ἑορτάζει τὴν μυστηριώδη σύλληψιν τοῦ λυτρωτοῦ τοῦ κόσμου, καὶ ἰδοὺ—ποία ὡραία σύμπτωσις!—ἄλλης ἀπολυτρώσεως τὸ μυστήριον ἀρχίζει νὰ τελῆται. Εἰς τὴν μονὴν τῆς Ἁγίας Λαύρας ὑψοῦται ἡ σημαία τοῦ σταυροῦ, ἡ σημαία ἐκείνη, ἥτις πρὸ τεσσάρων αἰώνων εἶχε χρησιμεύσῃ ὡς νεκρικὸν σάβανον τοῦ μάρτυρος βασιλέως. Δὲν εἶνε πλέον αἱματόφυρτος ἡ σημαία τοῦ σταυροῦ, τὰ δάκρυα τεσσάρων αἰώνων ἐκαθάρισαν αὐτήν· ὑψοῦται κυανόλευκος καὶ αἱ

πτυχαὶ αὐτῆς φαιδρῶς κυματίζουσιν ὑπὸ τὴν πνοὴν τοῦ ἐαρινοῦ ζεφύρου, ὑψοῦται καὶ πάλιν ὡραία, ὅπως εἶνε ὡραῖος τῆς Ἑλλάδος μας ὁ οὐρανός. Σεβάσμιος κληρικὸς κρατεῖ τὸ ἱερὸν λάβαρον καὶ μὲ φωνὴν τρέμουσαν ἀπὸ τὴν συγκίνησιν ἐκφωνεῖ τὸν μέγαν ὅρκον «Ἐλευθερία ἢ θάνατος» καὶ χίλια συγχρόνως στόματα ἀναφωνοῦσι μὲ μίαν φωνὴν «Ἐλευθερία ἢ θάνατος» καὶ εἰς ὅλα τὰ βουνὰ τῆς Ἑλλάδος ἡ ἠχὼ ἐπαναλαμβάνει ἀμέσως «Ἐλευθερία ἢ θάνατος» καὶ τὰ ἕως τότε ἥσυχα καὶ γαλανὰ κύματα τῶν ἑλληνικῶν θαλασσῶν ἐξογκούμενα προσπίπτουσιν ὁρμητικῶς εἰς τοὺς βράχους τῆς Ὕδρας καὶ τῶν Σπετσῶν, τῆς Χίου καὶ τῶν Ψαρρῶν ἐπαναλαμβάνοντα καὶ αὐτὰ «Ἐλευθερία ἢ θάνατος». «Ἐλευθερία ἢ θάνατος» ἐπαναλαμβάνουσιν αἱ γυναῖκες καὶ τὰ παιδία καὶ ὁ μέγας αὐτὸς ὅρκος εἰς τῶν ἀθώων τὸ στόμα ὁμοιάζει μὲ κατανυκτικὴν προσευχήν, ἡ ὁποία φθάνει εἰς τοῦ Πλάστου τὸν θρόνον!

Ὁ ἀγὼν γενικεύεται, πανταχοῦ διεξάγεται πεισματώδης, πανταχοῦ προσφέρονται ἑκατόμβαι. Οὐδαμοῦ λησμονεῖται ὁ ὅρκος, οὐδεὶς λησμονεῖ αὐτὸν καὶ πάντες εἶνε πρόθυμοι μετὰ ἡρωϊσμοῦ νὰ ἀντιμετωπίσωσι τὸν θάνατον χάριν τῆς Ἐλευθερίας. Ὡρκίσθησαν ὅτι θὰ ἀνακτήσωσι τὴν Ἐλευθερίαν ἢ θὰ εὕρωσι τὸν θάνατον καὶ ἐτήρησαν τὸν ὅρκον των. Ἂς μαρτυρήσωσι περὶ τούτου τὰ βουνὰ καὶ αἱ πεδιάδες καὶ ὅλα τῆς Ἑλλάδος τὰ παράλια, ἅτινα εἶδον πῶς ἐπολέμουν οἱ λεοντόκαρδοι, ἂς μαρτυρήσωσι τὰ Βέρβενα καὶ ἡ Τριπολιτσὰ ἡ Χίος καὶ τὰ Ψαρρὰ, ἡ Νιάουσα καὶ ἡ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

Κασσάνδρα, ἂς μαρτυρήσῃ τὸ ἡρωϊκὸν Μεσολόγγι καὶ αἱ ξακουσμέναι Θερμοπύλαι, ἂς μαρτυρήσῃ ὁ Καφηρεὺς καὶ τὰ παράλια τῆς μικρᾶς Ἀσίας, ἅτινα εἶδον τοὺς θριάμβους τῶν νέων σαλαμινομάχων καὶ τὸν ὄλεθρον, ὃν τὰ πυρπολικὰ τῶν Ἑλλήνων ἔφερον εἰς τὸν ἐχθρόν. Ἀλλ' εἶνε ἆρά γε ἀνάγκη νὰ ἀπαριθμήσω ἓν πρὸς ἓν τὰ ἀνδραγαθήματα τῶν γενναίων, τοὺς κινδύνους, τὰς στερήσεις, τὰς θυσίας; Καὶ τί πρῶτον νὰ ἀνακαλέσω εἰς τὴν μνήμην ἡμῶν καὶ τί δεύτερον; τοῦ Πατριάρχου τὸ σχοινὶ ἢ τὸ σουβλὶ τοῦ Διάκου; Τίνος δὲ τῶν μεγάλων Ἡρώων νὰ πλέξω διὰ τῆς ἀσθενοῦς φωνῆς μου τὸ ἐγκώμιον; τοῦ Κολοκοτρώνη ἢ τοῦ Παπαφλέσσα, τοῦ Καραϊσκάκη ἢ τοῦ Μάρκου Βότσαρη, τοῦ Κανάρη ἢ τοῦ Μιαούλη; Τίνος ἐξ αὐτῶν. ἀφ' οὗ καὶ μόνον ἑνὸς ἐὰν ἤθελον σκιαγραφήσῃ τὸν ἔνδοξον βίον, δὲν θὰ μοὶ ἐπήρκει ὁ χρόνος, ὃν ἡ ὑμετέρα εὐμένεια δύναται νὰ μοὶ παράσχῃ; . . . . . .

Ὁ ἀγὼν διεξάγεται πανταχοῦ μετὰ ζήλου, πανταχοῦ ἐγείρονται τρόπαια, πανταχοῦ τηρεῖται ὁ ὅρκος. Τηροῦσι τὸν ὅρκον οἱ ἀρχηγοὶ τῆς Ἐκκλησίας καὶ πίπτουσι μεταξὺ τῶν πρώτων ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος· τηροῦσιν αὐτὸν οἱ λογάδες τοῦ ἔθνους, οἵτινες μάχονται καρτερικῶς καὶ προσφέρουσιν ἑαυτοὺς θυσίαν εἰς τὸν βωμὸν τῆς Ἐλευθερίας Τηροῦσι πρὸ πάντων τὸν ὅρκον οἱ ὁπλαρχηγοί, οἵτινες ἀγωνίζονται λυσσωδῶς κατὰ τοῦ τυράννου καὶ τρέχουσιν ἀκράτητοι ἐκεῖ, ὅπου ὁ κίνδυνος εἶνε μεγαλήτερος ἐκεῖ, ὅπου ἡ δόξα θέλει στεφανώσῃ αὐτοὺς ζῶντας ἢ νεκρούς. Καὶ αὗται

αἱ γυναῖκες δὲν λησμονοῦσι τὸν ὅρκον καὶ ὡς ἄλλαι σπαρτιάτιδες ὁπλίζουσι μὲ τὰς ἰδίας των χεῖρας τοὺς εἰς τὸν πόλεμον ἀπερχομένους συζύγους καὶ ἀδελφούς. Ἡ Μπουμπουλίνα ἐμβάλλει θάρρος εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἀργείων καὶ τοῦ Σουλίου αἱ Ἡρωΐδες εὑρίσκουσιν εἰς τοὺς ἀποκρήμνους τῆς πατρίδος των βράχους σκληρὸν, ἀλλ' ἔνδοξον θάνατον. Καὶ σεῖς ἐτηρήσατε τὸν ὅρκον, εὐγενῆ τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς ἐπιστήμης τέκνα, καὶ σεῖς, οἵτινες ἤλθετε ἀπὸ ξένας χώρας, ἵνα συμμερισθῆτε τοὺς κινδύνους καὶ τὰς θυσίας τῆς ἀγωνιζομένης Ἑλλάδος. Εἶνε καὶ ἰδικόν σας τὸ μνημόσυνον, τὸ ὁποῖον τελοῦμεν σήμερον!

Ὁ ἀγὼν ἐξακολουθεῖ ἐπὶ ἔτη καὶ φέρει πανταχοῦ τὴν καταστροφὴν καὶ τὴν ἐρήμωσιν. Τὸ μέγεθος τῶν θυσιῶν ἐξεγείρει τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου τὰς συμπαθείας, ἀπήχησις τῶν ὁποίων ὑπῆρξεν ἡ στάσις, ἣν αἱ μεγάλαι δυνάμεις ἔλαβον ἀπέναντι τῆς Τουρκίας, καὶ δι' ἣν προσφυῶς εἶχεν ἐργασθῇ ἡ θαυμαστὴ περίνοια τοῦ μεγάλου Κερκυραίου διπλωμάτου, εἰς ὃν ἐπεφυλάσσετο ἡ τιμὴ νὰ γείνῃ ὁ πρῶτος κυβερνήτης τῆς ἐλευθερωθείσης πατρίδος.

Οὕτως ἡ Ἑλλάς, ὅτε μετεβλήθη εἰς ἐρείπια, ἐγένετο ἐλευθέρα. Ἡ Ἑλλὰς ἐλευθέρα! οἴμοι ὁποῖα λυπηρὰ συναισθήματα διεγείρουσιν εἰς ἡμᾶς αἱ δύο αὗται λέξεις καὶ πόσον φαρμακεύουσιν αὗται τὴν χαρὰν ἑορτῆς τόσον προσφιλοῦς καὶ τόσον ἐνδόξου. Ἡ Ἑλλὰς ἐλευθέρα! καὶ ὅμως ἐ-
[illegible] τὴν Μεσόγειον βαθὺς ἔρχεται ὁ στεναγμὸς τῆς

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

σκλαβωμένης Κρήτης καὶ βλέπομεν ἀκόμη ἀπὸ τὰς ἀκτάς μας ἀλυσσοδεμένην τὴν Ἤπειρον. Ἡ Ἑλλὰς ἐλευθέρα! Ποῦ εἶνε λοιπὸν ἡ Θράκη καὶ ἡ Ἰωνία καὶ διατὶ διπλοῦς πόνος ξεσχίζει τῆς Μακεδονίας μας τὰ σπλάγχνα;

Ὁ ἀγὼν δὲν ἐτελείωσεν, ὄχι δὲν ἐτελείωσε, καίτοι ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καὶ ἄλλα διὰ τὴν Ἑλλάδα εὐτυχῆ γεγονότα συνετελέσθησαν. Ἡ γενεὰ ἡμῶν ἀναλαβοῦσα μετὰ τῆς πολυτίμου κληρονομίας καὶ βαρείας ὑποχρεώσεις, δὲν ἐξεπλήρωσε μέχρι τοῦδε αὐτάς, εἴτε διότι δὲν ἠθέλησεν, εἴτε διότι δὲν ἠδυνήθη. Καὶ εἶνε μὲν ἀληθὲς ὅτι καὶ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς ἡμῶν δὲν ἔλειψαν παραδείγματα ἡρωϊσμοῦ καὶ αὐταπαρνήσεως ἀντάξια τοῦ μεγάλου ἀγῶνος, ἀλλὰ τὰ παραδείγματα ταῦτα μεμονωμένα ὄντα μόνον τοὺς ἀνδρείους μαχητὰς τιμῶσιν. Ἀπὸ τὸ στεφάνι, τὸ ὁποῖον ὁ ἑλληνισμὸς πλέκει σήμερον διὰ τοὺς Ἥρωάς του, ὀλίγα φύλλα ἂς ῥάνωσι καὶ τὴν γῆν, ἥτις καλύπτει τὰ ἱδικά σας ὀστᾶ, γενναῖοι πολεμισταὶ τοῦ Βαφὲ καὶ τοῦ Ἀρκαδίου τῆς Μακρυνίτσας καὶ τοῦ Γκριτζόβαλι· καὶ σεῖς δεχθῆτε σήμερον τὸν φόρον τῆς εὐγνωμοσύνης μας, διότι καὶ σεῖς ἐπέσατε ὑπὲρ πατρίδος!

Ἐν τῷ κόσμῳ τοῦ ἠθικοῦ φωτεινὴ λάμπει ἡ ἰδέα τῆς τελειότητος, ἧς αἱ ἀπαιτήσεις μὴ δυνάμεναι νὰ συγκεντρωθῶσιν εἰς ἓν ἄτομον, εὑρίσκουσι τὴν ἐφαρμογὴν αὐτῶν εἰς τοῦ κοινωνικοῦ σώματος τὴν πρόοδον. Νόμος δὲ θεμελιώδης πάσης κοινωνικῆς προόδου εἶνε νὰ ἀπολαμβάνῃ

ἑκάστη γενεὰ τὰ ἀγαθά, ἅτινα παρὰ τῆς προηγουμένης ἐκληρονόμησε, περισσότερα δὲ καὶ μεγαλήτερα νὰ παραδίδῃ εἰς τὴν ἑπομένην. Πρὸς τὸν νόμον τοῦτον τῆς κοινωνικῆς προόδου ἡμεῖς δὲν συνεμορφώθημεν δυστυχῶς καθ' ὁλοκληρίαν, δὲν συνεμορφώθημεν πρὸς αὐτὸν τοὐλάχιστον ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῶν ἐθνικῶν ὑποχρεώσεων. Τὸ λυπηρὸν τοῦτο φαινόμενον δὲν πρέπει, νομίζω, νὰ ἀποδοθῇ εἰς ἐξάντλησιν τῶν δυνάμεων τοῦ ἔθνους, αἵτινες ἀναμφισβητήτως ὑπάρχουσιν, ἀλλ' εἰς ἄλλα χρησιμοποιοῦνται. Κοινωνικὴ κατάστασις ἔκρυθμος, πλημμελὲς ἐκπαιδευτικὸν σύστημα, ἀπομάκρυνσις ἀπὸ τὰ πάτρια ἤθη καὶ καταφρόνησις μάλιστα αὐτῶν, ἀδιαφορία πρὸς τὴν θρησκείαν, ἀπομίμησις προσήλωσις εἰς ξένα ἤθη καὶ ξένα ἔθιμα, ἀπομίμησις χωροῦσα μέχρι τοῦ γελοίου, ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις ἀκάθεκτός τις τάσις πρὸς τὴν ὕλην, ἥτις ἤγειρε πανταχοῦ τὸν ἀπαίσιον αὐτῆς θρόνον, κατέστησαν ἡμᾶς ἐπιλήσμονας τῶν ἐθνικῶν ὑποχρεώσεων καὶ ἀπησχόλησαν ἀλλαχοῦ τὰς ἐθνικὰς δυνάμεις. Ὑπὸ τοιούτους ὅρους δὲν ἦτο βεβαίως δυνατὸν νὰ συνεχίσωμεν τοῦ ἀγῶνος τὸ μέγα ἔργον. Τὰ μεγάλα ἔργα ἀπαιτοῦσι θυσίας καὶ μὲ θυσίας ἐξιλεοῦται τὸ θεῖον. Ὁ μὴ δυνάμενος ἢ ὁ μὴ θέλων νὰ ὑποστῇ τοιαύτας, ὁ κύπτων πρὸ τῆς ὕλης δουλικὸν τὸν αὐχένα δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ μεγαλουργήσῃ. Τὰ μεγάλα ἔργα ὑπῆρξαν πάντοτε τὸ γέρας τῶν κόπων καὶ τῶν ἀγώνων, τῆς αὐταπαρνήσεως καὶ τῆς αὐτοθυσίας, καὶ τῆς δόξης ὁ περίβλεπτος στέφανος κοσμεῖ μόνον τὰς εὐγενεῖς κεφαλάς, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐτέθη προηγουμένως ὁ ἀκάνθινος στέφανος τοῦ μαρτυρίου. Καὶ σύ, Ἑλλάς μου, δὲν θὰ δυνηθῇς

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ
ΣΥΛΛΟΓΗ Π. ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ

νὰ ἐκπληρώσῃς τὸν πόθον τοσούτων αἰώνων, δὲν θὰ δυνηθῇς σύσσωμος καὶ κραταιὰ νὰ γνωρίσῃς τὴν Ἐλευθερίαν καὶ νὰ ἀπολαύσῃς τὰ οὐράνια αὐτῆς δῶρα, ἂν καὶ πάλιν δὲν πενθήσῃς, ἂν καὶ πάλιν δὲν στενάξῃς, ἂν καὶ πάλιν δὲν προσφέρῃς εἰς τὴν ἀδυσώπητον θεὰν αἵματα καὶ δάκρυα!

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ
ΣΥΛΛΟΓΗ Π. ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ
ΑΙ.Σ2.Φ11.0010

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ